

Yrsel i sängen - starkt samband med godartad lägesyrsel

FF06
FP06

Författare

Ellen Lindell, underläkare, kirurg- och öronklinik
Caterina Finizia Sahlgrenska Universitetssjukhus, Mia Johansson Göteborgs Universitet, Therese Karlsson Göteborgs Universitet, Jerker Nilsson kirurg- och öronklinik, Måns Magnusson Lunds Universitet

Bakgrund

Det är mycket vanligt att någon gång under livet drabbas av yrsel. Godartad lägesyrsel, även kallad kristallsjuka, eller BPPV, är den enskilt vanligaste orsaken till yrsel utgången från balansorganet. Yrsel är en av de vanligaste enskilda orsakerna till att man söker sjukvård på akutvårdsmottagningar och inom öppenvård. På SÄS akutvårdsenhet sökte 2014 drygt 2 % av alla patienter akut sjukvård på grund av yrsel. Godartad lägesyrsel beror på att kristaller, otoliter, eller deras nedbrytningsprodukter i innerörat, lossnar och sedimenterar ut i balansorganets båggångar. När patienten rör huvudet rör sig kristallerna med gravitationen och sätter båggångarnas endolymfa i rörelse vilket sänder en felsignal till hjärnan och en illusion av rörelse skapas. Den mest intensiva yrseln klingar vanligen av inom en minut när huvudet hålls stilla.

Diagnosen ställs med hjälp av positioneringstesten Dix-Hallpikes och sidolägestest. Trots att godartad lägesyrsel är så vanligt, finns det läkare som inte vet hur man diagnostiserar tillståndet. Kan man med hjälp av frågor enklare hitta patienter med godartad lägesyrsel kan detta leda till snabbare diagnos och behandling.

Syfte/mål

Studien syftar till att ta reda på om man med hjälp av enkla frågor om yrsel vid lägesändring och yrsel i sängen kan skilja ut patienter på öron-näs-halsmottagningen med godartad lägesyrsel mot personer med annan typ av yrsel.

Genomförande/metod

Totalt 149 patienter inkluderades i denna tvärsnittsstudie. Patienterna som inkluderades var remitterade till öron-näs-halsmottagningen på grund av besvär med yrsel och obalans. Patienterna besvarade ett studiespesiellt frågeformulär med frågor om yrsel och undersöktes med Dix-Hallpikesmanöver och sidolägestest. Diagnosen godartad lägesyrsel sattes vid yrsel och nystagmus svarande till testad båggång.

Resultat

Av de 149 patienterna diagnostiserades 59 med godartad lägesyrsel (39 %). Univariabel och multivariabel logisk regressionsanalys visade att av de 17 frågor som använts i frågeformuläret var två av diagnostiskt värde. Yrsel när man lägger sig eller vänder sig i sängen ökade sannolikheten (likelihood) för godartad lägesyrsel med en odds ratio på 60. Kontinuerlig yrsel kontra yrsel som varade i sekunder minskade sannolikheten för BPPV med en odds ratio på 0,06.

Slutsats

Episoder av yrsel vid rörelse i sängen är starkt förknippat med godartad lägesyrsel. Yrsel när man lägger sig, eller vänder sig, i sängen tillsammans med yrsel som varar mindre än en minut är viktiga frågor vid anamnestagning och indikerar på godartad lägesyrsel. Dessa frågor kan därmed minska behovet av andra undersökningar och på så vis rationalisera handläggningen av yra patienter.